

DELTAGELSE AF ELEVER MED SÆRLIGE UNDERVISNINGSMÆSSIGE BEHOV OG/ELLER HANDICAP I ERHVERVSOG ARBEJDSMARKEDSUDDANNELSER

POLITISK RESUMÉ

Politisk kontekst

Internationale data viser, at personer med handicap og særlige undervisningsmæssige behov stadig i uforholdsmæssig grad udelukkes af arbejdsmarkedet. Uddannelse 2020-strategien (ET 2020) som vedtaget af Rådet for Den Europæiske Union opfordrer EU-landene til at gennemføre politiske reformer til styrkelse af de uddannelsesmæssige resultater med særlig fokus på erhvervsuddannelse. Målet er at forbedre nyuddannedes beskæftigelsesrate og hæve antallet af personer, der færdiggør en ungdomsuddannelse.

Erhvervsuddannelsessystemet skal:

- være retfærdigt og effektivt,
- omfatte alle befolkningslag og
- være af høj kvalitet, navnlig hvad angår styrkelsen af den sociale inklusion.

Medlemslandene i det Europæiske Agentur for Inklusion og Specialundervisning anser erhvervsuddannelse som et stort problemområde på europæisk plan. Dette stemmer overens med Lissabonstrategien, som blev vedtaget af Den Europæiske Unions uddannelsesministre i 2000, og ET 2020.

Agenturet har mellem 2010 og 2012 analyseret politikkerne og praktikken på erhvervsuddannelsesområdet i 26 lande ud fra det perspektiv, elever med særlige undervisningsmæssige behov og/eller handicap har. Analysen fokuserede på, »hvad der virker« inden for erhvervsuddannelse for elever med særlige undervisningsmæssige behov og/eller handicap, »hvorfor det virker«, og »hvordan det virker«.

Projekresultater

De vigtigste resultater fra agenturets analyse er sammenfattet nedenfor:

- Projektet identificerede en lang række succesfaktorer – »hvad der virker« – inden for erhvervsuddannelse for elever med særlige undervisningsmæssige behov og/eller handicap.

- En efterfølgende analyse kunne afsløre en høj kohærens landene imellem: De samme succesfaktorer forekom ofte sammen i eksemplerne på succesfuld praksis. De identificerede kombinationer viser, »hvorfor det virker«, mens den fælles indvirkning af succesfaktorer er med til at forklare, »hvordan det virker«.
- Succesfaktorerne er samlet i fire såkaldte »mønstre for succesfuld praksis«. Mønstrene er forbundet med og understøtter hinanden. Det kræver således lige stort fokus på alle fire mønstre på én gang, hvis ønsket er en forbedring af erhvervsuddannelsessystemets effekt.
- Det, der er godt og effektivt for elever med særlige undervisningsmæssige behov og/eller handicap inden for erhvervsuddannelse og overgangen til beskæftigelse, er god praksis for ALLE elever.
- Det er muligt at skabe forbedringer på erhvervsuddannelsesområdet, og der er rent faktisk sket forbedringer i praksis. Dette fremgår af projektanalysen, som tog udgangspunkt i 28 eksempler fra 26 lande – hvilket tegner et samlet billede af alle erhvervsuddannelsesinitiativer i Europa.
- En succesfuld praksis nødvendiggør, at alle parter inden for erhvervsuddannelsesområdet bliver inddraget.

Anbefalinger

På baggrund af analysen har agenturet formuleret en række anbefalinger vedrørende de fire »mønstre for succesfuld praksis«, som kan styrke effektiviteten af erhvervsuddannelsessystemet og overgangen til beskæftigelse for elever med særlige undervisningsmæssige behov og/eller handicap.

Disse mønstre fokuserer på erhvervsuddannelsesparternes synspunkter og roller – navnlig ledende lærere/ledere i erhvervsuddannelsesorganisationer (*»mønstre for forvaltning«*), lærere/undervisere/hjælpepersonale (*»mønstre for erhvervs- og arbejdsmarkedsuddannelse«*), elever (*»mønstre for elever«*) og nuværende og fremtidige arbejdsgivere/arbejdsmarkedsrepræsentanter (*»mønstre for arbejdsmarked«*).

De overordnede politiske anbefalinger som udledt af analysen er følgende:

- *De fire mønstre overlapper og understøtter hinanden. Der skal i politikkerne således lægges ligelig vægt på alle fire mønstre på samme tid for at kunne opnå forbedringer i erhvervsuddannelsessystemet.*
- *Alle succesfaktorer hænger indbyrdes sammen og kan ikke ses isoleret, da der ellers kan opstå uønskede bieffekter. For at kunne registrere de eventuelle forandringer – både de ønskede og de uønskede – skal der inden for*

politikken verden udvikles passende indikatorer for hele erhvervsuddannelsessystemet, som løbende bliver kontrolleret.

Specifikke politiske anbefalinger

Projektets anbefalinger vedrører mange lande på samme tid og fokuserer dermed ikke på et enkelt lands specifikke situation på erhvervsuddannelsesområdet. Mange af de deltagende lande vil kunne få gavn af nedenstående specifikke politiske anbefalinger for erhvervsuddannelse, som alle er bygget op omkring de fire identificerede mønstre. For at opnå anbefalinger, der er målrettet landenes individuelle krav til erhvervsuddannelserne, er der dog brug for en yderligere projektfase.

Mønstre for forvaltning

Beslutningstagerne skal:

- Etablere en lovmæssig ramme og indgå en aftale for alle de tjenestegrene, der er berørt: uddannelse, beskæftigelse og lokale myndigheder. På den måde får skolerne mulighed for at styrke deres partnerskaber og netværk med lokale virksomheder med henblik på praktisk uddannelse og/eller beskæftigelse efter afsluttet uddannelse.
- Fremme effektiv skoleledelse ved at sikre, at skolerne modtager tilstrækkelig støtte til at udvikle en inkluderende politik, hvor forskelle blandt elever betragtes som en »normal« del af undervisningskulturen.
- Sætte skolerne i stand til at implementere en teamwork-tilgang, herunder oprette tværfaglige teams med en klar rollefordeling.
- Iværksætte klare, sammenhængende uddannelsesveje for skolens medarbejdere med henblik på at udvikle den ekspertise, der er brug for i forbindelse med samarbejdet med interne og eksterne støtteordninger.

Mønstre for erhvervs- og arbejdsmarkedsuddannelse

Beslutningstagerne skal:

- Fremme og sikre en tilgang, hvor de pædagogiske metoder og materialer samt evalueringsmetoderne og -målene er målrettet de individuelle behov.
- Sætte skolerne i stand til at sikre elevcentrerede tilgange i forhold til planlægning, målsætning og udarbejdelse af læseplaner til brug i læringsprocessen.
- Udvikle en ramme, som giver skolerne mulighed for at etablere individuelle læringsprocesser via fleksible tilgange, som giver mulighed for udvikling og

gennemførelse af individuelle planer for læring, uddannelse, undervisning og udslusning.

- Iværksætte overvågningssystemer til undersøgelse af effektiviteten af de foranstaltninger, der gennemføres på skoleniveau. På den måde kan skolerne fokusere på udviklingen og gennemførelsen af effektive uddannelsesforanstaltninger til forebyggelse eller nedbringelse af frafald og på at finde nye uddannelsesalternativer for de elever, der falder fra.
- Sikre, at alle erhvervsuddannelsesprogrammer og -kurser bliver konstant revideret for at tilpasse elevernes færdigheder til arbejdsmarkedets krav.

Mønster for elever

Beslutningstagerne skal:

- Understøtte og overvåge uddannelsespolitikkerne for at sikre, at skolernes fokus ligger på elevernes kapaciteter.
- Stille basisuddannelse og videreuddannelse til rådighed for medarbejderne, således at lærerne bliver i stand til at sætte elevernes evner i centrum for uddannelsestilgangene og se muligheder frem for udfordringer. Lærere skal styrke alle elevers selvtillid og selvsikkerhed.
- Sikre, at skolerne respekterer elevernes ønsker og forventninger i alle faser af udslusningen.

Mønster for arbejdsmarked

Beslutningstagerne skal:

- Træffe klare foranstaltninger på politisk plan, således at skolerne får mulighed for at opbygge og fastholde det gode samarbejde med lokale arbejdsgivere.
- Sørge for, at eleverne og arbejdsgiverne får den nødvendige hjælp i overgangsfasen fra uddannelse til beskæftigelse. Der er ligeledes brug for kompetente medarbejdere, der kan stille målrettede opfølgingsaktiviteter til rådighed, så længe som det er nødvendigt, for at opfylde de unge nyuddannedes og arbejdsgivernes behov. Dette skal sikre en bæredygtig overgang til det frie arbejdsmarked.

Se webstedet for erhvervsuddannelsesprojektet for yderligere oplysninger (herunder et vejledende dokument med titlen »20 nøglefaktorer for succesfuld erhvervsuddannelse«): <http://www.european-agency.org/agency-projects/vocational-education-and-training>

DA

<http://www.european-agency.org/disclaimer>